

Ikäihmisten HYTE-katsaus

Vanhus- ja vammaisneuvosto 2.3.2026
Hyvinvointikoordinaattori Sanna Nevalainen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa

- HYTE on kunnan ja hyvinvointialueen yhteinen lakisääteinen tehtävä. (Kuntalaki (365/1995), Laki hyvinvointialueesta, Järjestämislaki (612/2021) sekä Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen erityislainsäädäntö)
- Kunnilla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omassa toiminnassaan, siltä osin, kun se kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä on laaja-alainen ja poikkihallinnollinen ja hyvinvointia edistäviä toimia tehdään kunnan kaikilla palvelualueilla. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään yhteistyössä paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa.
- HYTE on ennaltaehkäisevää toimintaa, jonka tavoitteena on ehkäistä ongelmia ja sairauksia sekä edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja turvallisuutta.
 - Kunta luo puitteet, mutta asukkailla on oma roolinsa näiden hyödyntämisessä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen **vastuutahojen nimeäminen**: sivistys- ja hyvinvointilautakunta, HYTE-työryhmä, hyvinvointikoordinaattori
- **Tavoitteiden asettaminen** (strategisessa suunnittelussa) ja **toimenpiteiden määrittely** tavoitteiden saavuttamiseksi: hyvinvointisuunnitelma
- **Päätösten ja ratkaisujen vaikutusten arviointi ja huomioon ottaminen** ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin: ennakkovaikutusten arviointi ja lapsivaikutusten arviointi
- **Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden seuranta väestöryhmittäin**: Hyvinvointikertomustyö (Laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma, vuosittainen raportointi)
- **Laajan hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman valmistelu valtuustokausittain**: laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma
- **Toteutettujen toimenpiteiden seuranta ja arviointi sekä raportointi vuosittain** valtuustolle: vuosiraportti
- **Järjestöjen toimintaedellytysten ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen**: yhdistysyhteistyö ja yhdistysavustukset
- **Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa**: tietojen vaihto, yhteiset rakenteet ja työryhmät, yhdessä sovitut tavoitteet (vuosittaiset HYTE-neuvottelut), asukkaiden hyvinvoinnin kokonaisvaltainen seuranta.

Ikäihmisten hyvinvointi

- Väestön hyvinvointia, terveyttä ja palveluiden käyttöä seurataan ajantasaisimman, saatavilla olevan tiedon perusteella. Seurannassa hyödynnetään valtakunnallisia ja paikallisia mittareita.

Indikaattori	2021	2022	2023	2024
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 1570	91,5	92,3	93,3	93,7
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 699		0,4		
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 3262	3,8	3,0	2,1	2,1
Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 313	1,3	1,2	1,2	1,3
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä info ind. 237	45,9	43,5	41,9	40,8

Ikäihmisten hyvinvointi

- Matalan kynnyksen toiminta lukuina vuosina 2023-2025:

Matalan kynnyksen toiminta senioreille	2023	2024	2025
Puhelinkontaktit (ikääntynyt, omainen / läheinen, viranomais-taho)	980	1010	1140
Yksilötapaamiset (toimistolla/ kotikäynnit)	210	196	178
Ryhmätoimintoihin osallistumisia (toimeliaisuus hetket, kudonta / neulepiiri, digiohjaus ym.)	851	881	995
Asiointikyyteihin osallistumisia (Järvelä / Lappila/ Kirkonkylä asiointi, Hollola asiointi, uimahalli kuljetus)	594	836	1802
Tapahtumat, luennot, retket	473	1137	1486
Hyvinvointikotikäynnit	495	336	-

Ikäihmisten tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvointisuunnitelmassa

- **Tavoite:** Vahvistetaan ikääntyneiden ja ikääntyvien kuntalaisten osallisuutta, toimintakykyä ja hyvinvointia tukemalla yhteisöllisyyttä, ehkäisemällä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä.

”Kärkölässä ikääntyneet ja ikääntyvät kuntalaiset kokevat olonsa osallisiksi ja arvostetuiksi. Heillä on mahdollisuus osallistua yhteisön toimintaan, ylläpitää toimintakykyään ja hyvinvointiaan sekä elää turvallista ja mielekästä arkea. Kotona asuminen mahdollistetaan mahdollisimman pitkään yhteistyössä kolmannen sektorin ja vapaaehtoisten kanssa.”

Ikäihmisten tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvointisuunnitelmassa

- **Järjestetään fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä tukevia ryhmätoimintoja**, jotka vahvistavat sosiaalista osallisuutta ja hyvinvointia.
- **Mahdollistetaan toiminnan toteutus varaamalla riittävät resurssit** (mm. senioriohjaajan työpanos) ja huolehtimalla esteettömien, turvallisten tilojen saatavuudesta.
- **Täydennetään hyvinvointialueen palveluja kunnan omilla toiminnoilla** ikääntyneiden hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi.
- **Tehdään yhteistyötä seurakunnan ja muiden toimijoiden kanssa** tilojen ja toimintojen järjestämisessä (esim. yhteiset tapahtumat, kerhot, kohtaamispaikat).
- **Tarjotaan ikääntyville matalan kynnyksen neuvontaa ja ohjausta** yksilöllisesti senioripalveluissa.
- **Tuetaan ikääntyvien omaehtoista arjessa selviytymistä ja yhteisöllisyyttä** järjestämällä info- ja verkostoitumistilaisuuksia, tukemalla paikallisyhdistyksiä ja kolmannen sektorin toimijoita sekä mahdollistamalla muiden tahojen matalan kynnyksen ryhmätoimintaa.
- **Ehkäistään digisyrjäytymistä** järjestämällä säännöllisiä digiohjausryhmiä ja jakamalla selkokielistä tietoa digipalveluista eri viestintäkanavissa.
- **Ehkäistään kaatumisia ja putoamisia** toteuttamalla kaatumisriskien kartoituksia ja liikuntaneuvontaa, järjestämällä tasapaino- ja lihaskuntaryhmiä sekä tekemällä yhteistyötä hoivapalvelujen, liikuntapalvelujen ja fysioterapian kanssa.
- **Laaditaan soveltavan liikunnan suunnitelma** ja otetaan se käyttöön.

HYTE-kerroin

- HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että *kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan*. Tällä on haluttu varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen, koska hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys. Kunnissa HYTE-rahoitus on ollut käytössä vuodesta 2023 alkaen.

Indikaattori	2023	2024	2025
HYTE-kerroin	67	65	66
HYTE-kerroin, euroa/ asukas	19,1	19,5	20,2
HYTE-kerroin, 1000 €	79,6	82,7	82,8

HYTE-kertoimen prosessi-indikaattorit

Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Peruskoulut	2021	2022	2023	2024	2025
Koulussa noudatetaan VRN:n kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	100	100	0	0	-
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	100	100	100	100	-
Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	100	100	100	100	-
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	0	0	100	100	-
Liikunta					
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	100	100	100	100	-
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	100	100	100	100	-
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	100	100	100	100	-
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa	100	0	0	100	-
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin	100	100	100	100	-
Kuntajohto					
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	100	100	100	100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista	100	100	100	100	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyte-tavoitteiden toteutuminen	0	0	100	100	100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyte-työtä.	100	100	100	100	100
Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	100	100	100	100	100
Kulttuuri					
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä – TEA pistemäärä	0	0	0	0	0

HYTE-kertoimen tulosindikaattorit

Tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä.

	2021	2022	2023	2024	2025
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9.-luokan oppilaista	31,9	-	35,1	-	28
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9.-luokan oppilaista, skaalattu HYTE-indikaattori	33	33	54	54	45
Ylipaino, % 8. ja 9.-luokan oppilaista	31,0	-	17,0	-	
Ylipaino, % 8. ja 9.-luokan oppilaista, skaalattu HYTE-indikaattori	51	51	69	69	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	8,3	11,0	9,5	-	-
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä, skaalattu HYTE-indikaattori	47	62	62	34	51
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	2,8	2,9	3,2	3,1	-
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä, skaalattu HYTE-indikaattori	46	55	44	8	54
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	8,1	7,8	7,3	7,8	-
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä, skaalattu HYTE-indikaattori	43	43	45	59	23
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä/ 10 000 vastaavan ikäistä	147,7	230,4	273,3	254,7	-
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä/ 10 000 vastaavan ikäistä, skaalattu HYTE-indikaattori	29	100	53	35	52

HYTE-kerroin, alueellinen vertailu

Alue	2023	2024	2025
Asikkala	67	65	67
Hartola	67	63	62
Heinola	71	67	70
Hollola	70	63	66
Iitti	55	61	61
Kärkölä	67	65	66
Lahti	76	67	66
Orimattila	57	63	66
Padasjoki	63	63	53
Sysmä	63	59	62